DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 9 december 2010*

I mål C-296/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Hof van Cassatie (Belgien) genom beslut av den 25 maj 2009, som inkom till domstolen den 29 juli 2009, i målet

Vlaamse Gemeenschap

mot

Maurits Baesen,

meddelar

* Rättegångsspråk: nederländska.

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna K. Schiemann (referent), L. Bay Larsen, C. Toader och A. Prechal,

generaladvokat: J. Mazák,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Vlaamse Gemeenschap, genom W. van Eeckhoutte, advocaat,

— Belgiens regering, genom L. Van den Broeck, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom M. van Beek och V. Kreuschitz, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av begreppet ”[s]tatligt anställda och personer som behandlas som sådana”, i den mening som avses i artikel 13.2 d i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda och deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1390/81 av den 12 maj 1981 (EGT L 143, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 132) (nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Maurits Baesen och Vlaamse Gemeenschap (flamländska gemenskapen i Belgien). Målet rör ett krav på ersättning för avgifter för social trygghet som ska ha erlagts felaktigt i Belgien.

Tillämpliga bestämmelser

Unionslagstiftningen

3 Artikel 2 i förordning nr 1408/71 har rubriken ”Personkrets”. Artikel 2.3 har följande lydelse :

”Denna förordning gäller statligt anställda[*] och personer som enligt den tillämpliga lagstiftningen behandlas som sådana, om de omfattas eller har omfattats av en medlemsstats lagstiftning på vilken denna förordning tillämpas.” [*I överensstämmelse med lydelsen i rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 om ändring och uppdatering av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, samt av förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71, används nedan begreppet ”offentligt anställda” i stället för ”statligt anställda”. Övers. anm.]

4 I artikel 4 i förordning nr 1408/71, som har rubriken ”Sakområden”, föreskrivs följande:

”1. Denna förordning gäller all lagstiftning om följande grenar av social trygghet:

a) förmåner vid sjukdom och moderskap,

b) förmåner vid invaliditet, även sådana som är avsedda att bevara eller förbättra förvärvsförmågan,

c) förmåner vid ålderdom,

d) förmåner till efterlevande,

e) förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar,

f) dödsfallsersättningar,

g) förmåner vid arbetslöshet,

h) familjeförmåner.

…

4. Denna förordning gäller inte … särskilda system för [offentligt] anställda och personer som behandlas som sådana.”

5 I artikel 13 i förordningen, som har rubriken ”Allmänna bestämmelser”, föreskrivs följande:

”1. Om inte annat följer av artikel 14 c skall personer för vilka denna förordning gäller omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat. Denna lagstiftning skall bestämmas enligt bestämmelserna i denna avdelning.

2. Om inte annat följer av bestämmelserna i artikel 14–17 skall följande gälla:

a) Den som är anställd inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

…

d) [Offentligt] anställda och personer som behandlas som sådana skall omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter dem.

…”

Den nationella lagstiftningen

6 Enligt artikel 1.1 i lag av den 27 juni 1969 om ändring av lagdekret av den 28 december 1944 om social trygghet för arbetstagare (wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders), är denna tillämplig på arbetstagare och arbetsgivare som har träffat ett anställningsavtal.

7 Enligt artikel 2.1 moment 2 i denna lag, kan Kungl. Maj:t, genom förordning antagen i ministerkonselj efter samråd med Nationale Arbeidsraad (nationella arbetsrådet), begränsa, såvitt avser vissa arbetstagarkategorier som närmare ska anges, tillämpningen av lagen till att endast gälla ett eller flera av de system som anges i artikel 5 i lagen.

8 I artikel 9.2 i kunglig förordning av den 28 november 1969 om genomförande av lagen av den 27 juni 1969 (Koninklijk Besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969) föreskrivs att – såvitt gäller personer som staten, provinserna och de inrättningar som är underställda provinserna anställer genom anställningsavtal – lagen endast ska tillämpas avseende de system som anges i artikel 9.1 första stycket. De system som härvid avses är systemet för obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring, systemet för anställdas ålders- och efterlevandepension, systemet för förmåner till efterlevande till anställda och systemet för arbetstagares sysselsättning och arbetslöshet.

9 Enligt artikel 1.1 moment 3 i lagen av den 3 juli 1967 om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet, olyckfall som uppkommit vid färd till och från arbetet och arbetssjukdomar inom offentliga sektorn (wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector), är det genom lagen inrättade systemet tillämpligt på fast anställda, praktikanter, visstidsanställda, tillfälligt anställda eller kontraktsanställda som hör under administrationen och andra tjänstegrenar inom gemenskapernas och regionernas verkställande organ.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Maurits Baesen är belgisk medborgare, och år 1988 tillträdde han sin tjänst som investeringsinspektör vid Vlaamse Gemeenschap. Ett anställningsavtal ingicks mellan parterna, vilket först avsåg visstidsanställning och senare tillsvidareanställning. Hans tjänstgöringsort var Stockholm (Sverige).

11 Vlaamse Gemeenschap sade upp anställningsavtalet den 7 oktober 1996 och betalade avgångsvederlag motsvarande tolv månaders lön. Maurits Baesen väckte talan vid Arbeidsrechtbank te Brussel och yrkade att svaranden skulle förpliktas att betala ett kompletterande avgångsvederlag samt skadestånd för uppsägning utan saklig grund.

Under det efterföljande domstolsförfarandet, bland annat inom ramen för överklagandet till Arbeidshof te Brussel, yrkade Maurits Baesen även 19 874,74 euro som ersättning för i Belgien felaktigt betalda avgifter för social trygghet.

12 Enligt artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 ska offentligt anställda och personer som behandlas som sådana omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter dem. Enligt Maurits Baesen var han emellertid anställd av Vlaamse Gemeenschap i egenskap av ”anställd” och inte som ”offentligt anställd”, och därför är det de allmänna bestämmelserna i förordning nr 1408/71 som ska tillämpas i hans fall. Detta betyder att det är det svenska systemet för social trygghet som ska tillämpas i hans fall, vilket innebär att han inte borde ha betalat några avgifter för social trygghet i Belgien.

13 Arbeidshof te Brussel fann när den prövade överklagandet att det var fel att hålla inne belopp på Maurits Baesens lön i Belgien. Rätten kom fram till att Maurits Baesen omfattades av det svenska systemet för social trygghet, med tillämpning av artikel 13.2 a i förordning nr 1408/71. I den bestämmelsen föreskrivs att den som är anställd inom en medlemsstats territorium ska omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

14 Arbeidshof te Brussel fann att Maurits Baesen hade varit knuten till Vlaamse Gemeenschap genom ett avtal om tillsvidareanställning och därmed hade haft ställning som arbetstagare, att han inte hade åtnjutit den anställningstrygghet som gäller för offentligt anställda och att han i enlighet med tjänsteföreskrifterna för kontraktsanställda hade haft funktionella befogenheter men inte hierarkiska befogenheter som en offentligt anställd.

15 Mot denna bakgrund fann Arbeidshof te Brussel att Maurits Baesen var ”arbetstagare” och inte en person ”som behandlas som” offentligt anställd i den mening som

avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71. Därför var det systemet för social trygghet i den stat där han hade sin tjänstgöringsort, det vill säga Konungariket Sverige, som skulle tillämpas i hans fall. Således var det fel att hålla inne avgifter för social trygghet i Belgien.

16 Vlaamse Gemeenschap överklagade domen från Arbeidshof te Brussel. Vlaamse Gemeenschap gjorde därvid gällande att Arbeidshof te Brussel hade tillämpat gällande rätt på ett felaktigt sätt, då rätten inte kom fram till att Maurits Baesen var en person som behandlas som en offentligt anställd i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 och då rätten fann att det var det svenska systemet för social trygghet som skulle tillämpas i hans fall i enlighet med artikel 13.2 a i förordningen.

17 Hof van Cassatie fann att det framgår av de tillämpliga bestämmelserna i den belgiska lagstiftningen om social trygghet att Vlaamse Gemeenschaps kontraktsanställda delvis omfattas av det allmänna offentliga systemet för social trygghet för arbetstagare (såvitt avser systemet för obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring, systemet för ålders- och efterlevandepension och systemet för arbetstagares sysselsättning och arbetslöshet) och delvis av ett särskilt system för offentligt anställda (såvitt avser systemet för olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar, systemet för familjebidrag och systemet för årlig semester).

18 Hof van Cassatie fann att frågan uppkommer huruvida begreppet ”[o]ffentligt anställda och personer som behandlas som sådana” i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 hänvisar till definitionen av detta begrepp som ges i det nationella system för social trygghet som den berörda personen är ansluten till. Vid Hof van Cassatie aktualiserades även frågan huruvida en person som Maurits Baesen, som omfattas av det allmänna systemet för social trygghet för arbetstagare med avseende på vissa grenar av social trygghet och som samtidigt omfattas av ett särskilt system för offentligt anställda med avseende på vissa andra grenar av social trygghet, ska betraktas som en

person som behandlas som offentligt anställd, i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71.

19 Hof van Cassatie beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och ställa följande två tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Ska begreppet ’[o]ffentligt anställda och personer som behandlas som sådana’ i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 tolkas på grundval av det nationella system för social trygghet som den berörda personen är ansluten till?

2) För det fall den första frågan besvaras jakande: Ska den berörda personen, som är anställd av en offentlig arbetsgivare enligt ett anställningsavtal och som enligt det nationella systemet omfattas av systemet för social trygghet för arbetstagare med avseende på vissa grenar av social trygghet i den mening som avses i artikel 4.1 i förordning [nr 1408/71] och som samtidigt omfattas av ett särskilt system för offentligt anställda med avseende på grenar av social trygghet i den mening som avses i artikel 4.1 e i förordningen, betraktas som en person som behandlas som offentligt anställd i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71?”

Prövning av tolkningsfrågorna

20 Eftersom syftet med de två frågorna är att bringa klarhet i innebörden av begreppen ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana”, i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71, kommer EU-domstolen att pröva de båda frågorna gemensamt.

21 Hof van Cassatie har ställt sina frågor för att få klarhet i huruvida man ska bestämma innebörden av ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana”, i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71, enbart utifrån de uppgifter som finns i den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter dem. De båda frågorna har vidare ställts för att få klarhet i huruvida en person i Maurits Baesens situation – som i en medlemsstat delvis omfattas av systemet för social trygghet för offentligt anställda och delvis av systemet för social trygghet för anställda – enligt bestämmelserna i artikel 13.2 d i förordningen kan omfattas endast av lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter honom.

22 Domstolen konstaterar inledningsvis att förordning nr 1408/71 innebär ett genomförande av artikel 42 EG, och i sistnämnda bestämmelse föreskrivs att de nationella lagstiftningarna om social trygghet ska samordnas, inte att de ska harmoniseras. Skillnaderna i fråga om innehåll och förfarande mellan systemen för social trygghet i var och en av medlemsstaterna, och följaktligen mellan rättigheterna för de personer som arbetar i dem, berörs således inte av denna bestämmelse (se, bland annat, dom av den 15 januari 1986 i mål 41/84, Pinna, REG 1986, s. 1, punkt 20, svensk specialutgåva, volym 8, s. 355, av den 30 januari 1997 i mål C-340/94, de Jaeck, REG 1997, s. I-461, punkt 18, och av den 16 juli 2009 i mål C-208/07, von Chamier-Glisczinski, REG 2009, s. I-6095, punkt 84).

23 När det gäller att bestämma vilka personer som kan åberopa förordningens bestämmelser om samordning av de nationella systemen för social trygghet, hänvisas det i förordningen till de personer som är anslutna till dessa system (domen i det ovannämnda målet de Jaeck, punkt 19).

24 När det gäller begreppen ”anställda” och ”egenföretagare” i artiklarna 1 a och 2.1 i förordning nr 1408/71, har domstolen slagit fast att dessa begrepp hänvisar till de definitioner som ges i medlemsstaternas lagstiftningar i fråga om social trygghet, och de är oberoende av vilken beskaffenhet verksamheten anses ha enligt arbetsrätten (domen i det ovannämnda målet de Jaeck, punkt 19).

25 En logisk och sammanhängande tolkning av den personkrets på vilken förordning nr 1408/71 är tillämplig och av systemet med kollisionsnormer som införts genom förordningen medför att samma resonemang tillämpas när det gäller tolkningen av begreppen ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana”, i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordningen. Det medför även att dessa begrepp ska förstås på det sätt som anges i nationell rätt för tillämpning av medlemsstaternas system för social trygghet. En sådan tolkning stämmer överens med den allmänna andemeningen i förordning nr 1408/71, nämligen att samordna de nationella rättsordningarna, inte att harmonisera desamma.

26 När det närmare gäller Maurits Baesens situation har Hof van Cassatie konstaterat följande. Vad avser vissa grenar av social trygghet omfattas han av det allmänna systemet för social trygghet för arbetstagare medan han vad avser andra grenar omfattas av det särskilda systemet för offentligt anställda. Hof van Cassatie har därvid frågat sig om en sådan person kan betraktas som en person som behandlas som offentligt anställd i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71.

27 Enligt artikel 2.3 i förordning nr 1408/71 gäller förordningen offentligt anställda och personer som enligt den tillämpliga lagstiftningen behandlas som sådana, om de omfattas eller har omfattats av en medlemsstats lagstiftning på vilken denna förordning tillämpas.

28 Kvalificeringen av en person som ”offentligt anställd” eller som ”person som behandlas som sådan” ska således endast göras utifrån lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter denne, och det ankommer på varje medlemsstat att bestämma omfattningen av det sociala skyddet för dessa personkategorier.

29 När det gäller tillämpningen av förordning nr 1408/71, och närmare bestämt artiklarna 2.3 och 13.2 d däri, ska ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana” förstås som personer som betraktas som sådana i lagstiftningen i den medlemsstat där den förvaltning som sysselsätter vederbörande är belägen.

30 En person i Maurits Baesens situation utesluts således inte från tillämpningsområdet för artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 av det skälet i sig att han endast delvis omfattas av systemet för social trygghet för offentligt anställda i den medlemsstat där den förvaltning som sysselsätter honom är belägen.

31 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågorna besvaras på följande sätt. Innebörden av ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana” i den mening som avses i artikel 13.2 d i förordning nr 1408/71 ska bestämmas enbart utifrån de uppgifter som finns i den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter dem. En person som befinner sig i den situation som motparten i målet vid den nationella domstolen befinner sig i – och som i en medlemsstat delvis omfattas av systemet för social trygghet för offentligt anställda och delvis av systemet för social trygghet för anställda – kan således, enligt bestämmelserna i artikel 13.2 d i förordningen, omfattas endast av lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter honom.

Rättegångskostnader

32 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Innebörden av ”offentligt anställda” och ”personer som behandlas som sådana”, i den mening som avses i artikel 13.2 d i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda och deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1390/81 av den 12 maj 1981, ska bestämmas enbart utifrån de uppgifter som finns i den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter dem. En person som befinner sig i den situation som motparten i målet vid den nationella domstolen befinner sig i – och som i en medlemsstat delvis omfattas av systemet för social trygghet för offentligt anställda och delvis av systemet för social trygghet för anställda – kan således, enligt bestämmelserna i artikel 13.2 d i förordningen, omfattas endast av lagstiftningen i den medlemsstat som gäller för den förvaltning som sysselsätter honom.

Underskrifter